

Mørkemenn og kvinneundertrykkere

Debatten om reservasjonsrett eller -mulighet for fastleger forsøkes igjen å bli dreiet inn i et spor som bare har perifer relevans for saken. Det er Signe Flottorp som refererer til forskningslitteraturen som viser hvordan land med manglende rettigheter for kvinner til selvbestemt abort påfører kvinner stor helse-skade. Signe Flottorp forteller også om hvordan hennes mor utviklet sitt syn på abort-saken til å støtte Lov om selvbestemt abort¹.

Hun advarer mot Vatikanets og pave-maktens reaksjonære og kvinneundertryk-kende rolle. Disse samfunnskrefter er takk-nemlige motstandere, men er det saklig i den debatt som nå er reist? Det var Piet Hein som en gang treffende beskrev hennes de-batt-teknikk i et dikt:

Dem der dutter
En yndet form for polemikk
Består i det probate trick
At dutte folk en mening på
Hvis vanvidd alle kan forstå.

Jeg vil derfor igjen minne om at vi er mange tilhengere av loven om selvbestemt abort, som reagerer negativt mot den rødgrønne regjeringens steile holdning. Vi er ikke mørkemenn, og vi ønsker oss et samfunn bygd på likeberettigelse og respekt for demokratiske avgjørelser. Vi ønsker ikke å bli brukt som stråmenn for en sak som vi overhodet ikke identifiserer oss med. Saken dreier seg nemlig om hvordan regjeringen tydelig har fastslått at en fleksibel praktisering av loven, slik det har vært praktisert på allmennlegekontorer og i kommunehelsetjenesten siden 1978, ikke lenger er lovlig. Helse- og omsorgs-departementet skriver tydelig:

Listeansvaret omfatter også «henvisning til andre helsetjenester etter behov», jf. merkna-dene til forskriftsbestemmelsen. Med andre ord, er det pasientens behov for henvisning som er styrende for fastlegen. Bestemmelsen gir ikke en rett for fastlegen til å nekte eller unnlate å henvise pasienten videre av andre grunner enn at pasienten ikke har behov for en videre henvisning.

Det er dette denne saken dreier seg om: Hvordan skal vi i et demokratisk samfunn med respekt for flertallsavgjørelser, samtidig innfri individenes rett til samvittighetsfri-

het? Det er vanskelig å finne saklig grunn for regjeringens steile holdning overfor fastlegene, ikke minst fordi departementet tydelig åpner for at kommunene kan gjøre avta-ler med «leger som er ansatt i kommunen og som ikke har et listeansvar som fastlege, slik at vedkommende lege på gitte vilkår kan gis mulighet til å reservere seg.» Hvorfor Signe Flottorp og andre kolleger finner det så maktpåliggende å støtte rundskrivet, skal jeg ikke spekulere i. Jeg kan komme i skade for å utrope dem til stråmenn og -kvinner for saker de ikke identifiserer seg med. For meg står det klart at HOD hadde en anledning til å gi den samme mulighet til reservasjon til fastleger som til andre leger i kommunen, dersom de hadde hatt ønske om å balansere retten til selvbestemt abort mot hensynet til retten til samvittighetsfrihet.

Jeg opplever steilheten fra HOD som ut-slag av en mentalitet, som jeg vil beskrive som sekulær arroganse. Det er den samme overbærende og patroniserende holdning Signe Flottorp forsvaret når hun skriver: Jeg slutter meg til Guri Rørtveit som uttalte på Eyr: «Deres praksis kan tåles, men de bør et-ter mitt skjønn ikke ha noen rett.»

Det sekulære samfunn er ifølge Jürgen Habermas, preget av denne holdningen: «De troende og deres samvittighet kan vi bære over med så lenge de holder den for seg selv og ikke fremmer den i det offentlige rom.» Det er en holdning som ifølge Habermas og flere andre moderne filosofer, ikke er bærekraftig i det senmoderne samfunn. Grunnen er at det moderne teknologiske prosjekt frembringer så mange etiske dilemma at både troende og ikke-troende stilles overfor krav om etisk ansvarlighet og dialogisk sår-barhet. Vi kan ikke lenger møte livssynsmo-tiverte holdninger med overbærenhet. Vi er nødt til å engasjere oss i dialoger der vi øns-ker å lære noe av hverandre, der vi er nys-gjerrige, inviterende og sårbare som dialog-partnere. Det er nok å nevne tidlig ultralyd, selektiv abort og genetisk risikodiagnostikk for å forstå at overbærenhet og bedrevitenhet ikke lenger er menneskelig og demokratisk holdbart. Jeg håper at både Signe Flottorp og Guri Rørtveit er enig med meg i det?

eivind.meland@isf.uib.no

Eivind Meland

¹ Flottorp S. Abort og reservasjonsrett for leger – hva forteller abortratene? Utposten 2012; 41: 40.